

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/26/2023
Identifikačné číslo spisu: 3722200908
Dátum vydania rozhodnutia: 30.05.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Halušková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:3722200908.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky C. T., narodenej XX. C. XXXX, D., Y. XX/X, zastúpenej advokátkou Mgr. Stanislavou Tichou, Považská Bystrica, Zakvášov 1519/55, za účasti 1/ S. J., 2/ I. Y., 3/ T. Y., 4/ I. E., 5/ D. I., 6/ E. I.T., 7/ I.. I. I., narodeného XX. K. XXXX, J., I.Č. XX, 8/ C. E., narodeného XX. V. XXXX, D., Q. XXX, 9/ Slovenského pozemkového fondu, Bratislava, Búdková 36, IČO: 17 335 345 a 10/ Lesov Slovenskej republiky, štátneho podniku, Banská Bystrica, Námestie SNP 8, IČO: 36 038 351, o návrhu na začatie konania o potvrdení vydržania, vedenom na bývalom Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 4Vyd/1/2022, o dovolaní navrhovateľky proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne zo 14. septembra 2022 sp. zn. 5Co/82/2022 takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne zo 14. septembra 2022 sp. zn. 5Co/82/2022 z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Trenčíne na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. (Od 01. júna 2023 bývalý) Okresný súd Považská Bystrica (ďalej len „súd prevej inštancie“ alebo „okresný súd“) uznesením zo 17. mája 2022 sp. zn. 4Vyd/1/2022 zamietol návrh na začatie konania o potvrdenie vydržania a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Z dôvodov uznesenia vyplýva, že navrhovateľka sa domáhala potvrdenia, že dňa 17. 10. 1997 nadobudla vydržaním vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v k. ú. D., a to k parcele KNC č. 4, zastavaná plocha a nádvorie o výmere 47 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXX, v spoluvlastníckom podiele 1/3, parcele KNE č. 12, zastavaná plocha nádvorie o výmere 26 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXX, v spoluvlastníckom podiele 1/3, parcele KNE č. 14, trvalý trávny porast o výmere 71 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXXX, v spoluvlastníckom podiele 5/9, parcele KNE č. 10/2, zastavaná plocha a nádvorie o výmere 314 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXXX, v spoluvlastníckom podiele 55/72, parcele KNE č. 5, záhrada o výmere 75 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXXX, v celosti a k parcele KNE č. 13, zastavaná plocha a nádvorie 100 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXXX, v celosti. Navrhovateľka tvrdila, že pôvodné pozemnoknižné parcely č. 2 až 14 boli v spoluvlastníctve rodín I., T. a Y., ktoré si ich medzi sebou rozdelili na základe Návrhu na zrušenie spoluvlastníctva na parcelách č. 2 až 14 zo dňa 21. 04. 1951. Zamýšľaná realizácia bola následne graficky vyjadrená v Zápisnici zo dňa 22.

04. 1951. V zmysle vzájomnej dohody rodina I. (C., D., E.) nadobudla do (spolu)vlastníctva pozemky vymedzené bodmi EFGCBA spolu vo výmere 685 m², ktoré zodpovedajú aktuálnemu priebehu parciel KNC č. 4, KNE č. 5, 7, 12, 10/2, 13 a 14, spolu o výmere 666 m². Odo dňa spisania tejto zápisnice bol ňou vyjadrený rozsah užívacieho oprávnenia k dotknutým pozemkom striktne dodržiavaný, bezvýhradne akceptovaný zo strany všetkých troch rodín a následne aj vyznačený v teréne dodnes existujúcim oplotením. Starý otec navrhovateľky C. I. po dohode o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k pozemku ohraničenom bodmi EFGCBA s jeho bratmi D. a E. tento daroval ako svadobný dar svojej dcére C. C. a ona svojej dcére - navrhovateľke.

1.2. Súd prvej inštancie pri skúmaní zákonných podmienok vydržania konštatoval, že oprávnenou môže byť len držba odvodená od putatívneho alebo neplatného právneho titulu. V danom prípade sa navrhovateľka, jej právni predchodcovia ani iní spoluvlastníci pozemkovoknižných parciel č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10/1, 10/2, 11, 12, 13 a 14 nemohli z objektívnych dôvodov domnievať, že existuje právny titul k jednotlivým pozemkom vzniknutým tvrdeným zrušením a vyporiadaním podielového spoluvlastníctva. Vysvetlil, že návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva z 21. 04. 1951 nebol prijatý podielovými spoluvlastníkmi predmetných pozemkovoknižných parciel a existencia dohody o zrušení a vyporiadaní spoluvlastníctva nevyplýva ani zo zápisnice z 22. 04. 1951. V nej sa síce hovorí o rozdelení parciel č. 2 až 14, avšak nie je z nej evidentné, že by šlo o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Okresný súd uzavrel, že obsahom tejto zápisnice mohla byť len dohoda spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou spočívajúca vo vymedzení častí pozemkov, ktoré budú užívať jednotlivé rodiny (I., T., Y.). Zápisnicu z 22. 04. 1951 však nepodpisali všetci podieloví spoluvlastníci pozemkovoknižných parciel č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10/1, 10/2, 11, 12, 13 a 14, keď ju podpísali len C. I., Ž. I., S. J. a I. T.. Chýbal tak podpis spoluvlastníkov I. Y. (syn S.), T. Y. (dcéra S.), C. E., I. T., D. I., S. I. rod. T. a E. I.. Aj keby teda zápisnica zo dňa 22. 04. 1951 obsahovala dohodu o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k pozemkovoknižným parcelám č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10/1, 10/2, 11, 12, 13 a 14 (čo z nej vôbec nevyplýva), nebola podpísaná (alebo dodatočne schválená) všetkými podielovými spoluvlastníkmi. Uvedené znamená, že k dohode podielových spoluvlastníkov pozemkovoknižných parciel č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10/1, 10/2, 11, 12, 13 a 14 o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva nedošlo. Vzhľadom na znenie vtedajších (aj súčasných) právnych predpisov sa žiaden z podielových spoluvlastníkov nemohol z objektívne posudzovaného hľadiska domnievať, že tento právny úkon zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva vznikol. Ak sa aj niektorý z nich domnieval, že právny úkon vznikol, bolo to zapríčinené právnym omylom, ktorý nie je ospravedliteľný. Zhrnújúc uvedené okresný súd konštatoval, že aj keď sa rodina I. (C., D., E.) chopila držby vyčlenených pozemkov, nešlo o držbu oprávnenú - teda takú, aby s ohľadom na všetky okolnosti boli dobromyseľní, že im vec - bodmi EFGCBA vyčlenený pozemok - patrí. Navrhovateľka neosvedčila ani ďalšie zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Konkrétne tvrdila, že sa C., D. a E. I. dohodli na zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k bodmi EFGCBA vyčlenenému pozemku. Z prehlásenia E. I. zo dňa 26. 02. 1958 vyplýva jeho súhlas, aby jeho rozdrobené pozemky boli dané ako výmena za stavebný pozemok a aby boli scelené v stavebný pozemok. V tomto rozsahu splnomocnil svojho brata C. I.. Zo zápisnice z 29. 12. 1959 vyplýva len dohoda o užívaní nehnuteľnosti - D. I. mal užívať parcely č. 240 - 243 a C. I. parcelu č. 10. Z prehlásenia E. I. zo dňa 20. 03. 1969 vyplýva, že tento od brata C. I. prijal 1.500,- korún ako čiastku za alikvotný podiel (1/3) pozemku, na ktorom má C. I. postavený rodinný dom. E. I. prehlásil, že týmto dočasne stráca svoj podiel na pozemku do doby, kedy brat C. usporiada záležitosť vlastníctva pozemkovoknižne. Súd prvej inštancie ustálil, že bratia I. si dohodli spôsob užívania nehnuteľností tak, že ich mal užívať len C. I., prípadne sa vzájomne splnomocnili na konanie ohľadne pozemkov. Existencia dohody o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, či zmluvný prevod spoluvlastníckych podielov z predložených dokladov nevyplýva. Ani navrhovateľkou tvrdené prevody nehnuteľnosti z C. I. na jej matku C. C. a z C. C. na navrhovateľku neboli osvedčené. Navrhovateľka tvrdila uzatvorenie ústnej darovacej zmluvy medzi C. I. a C. C. a ústnej darovacej zmluvy medzi C. C. a navrhovateľkou. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe ak sa niekto uchopí držby nehnuteľnosti na základe ústnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti, i keď podľa zákona musí mať písomnú formu (§ 40 ods. 1 zákona č. 141/1950 Zb. Občianskeho zákonníka účinného od 01. 01. 1951 do 31. 03. 1964 a § 46 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení od 01. 04. 1964), nemôže byť s ohľadom na všetky okolnosti dobromyseľný, že je vlastníkom veci (sp. zn. 4Cdo/361/2012 uvedené v zbierke stanovísk Najvyššieho

súdu a rozhodnutí súdov SR pod číslom R 74/2015). Keďže súd vydá vyzývacie uznesenie podľa § 359f ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) až keď navrhovateľ osvedčil, že splnil predpoklady pre nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vydržaním, okresný súd návrh na začatie konania o potvrdenie vydržania podľa § 359e ods. 2 CMP zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 52 CMP.

2. Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) uznesením zo 14. septembra 2022 sp. zn. 5Co/82/2022 uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Zhodne so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že návrh nie je dôvodný. Súd prvej inštancie správne konštatoval, že podľa právnych predpisov platných a účinných v roku 1951 mohlo dôjsť k zrušeniu podielového spoluvlastníctva (rovnako ako v súčasnosti) dohodou spoluvlastníkov alebo rozhodnutím súdu. Účastníkmi dohody o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva museli byť všetci spoluvlastníci (§ 138 zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník). Oprávnenou držbou môže byť len držba odvodená od putatívneho alebo neplatného právneho titulu, t. j. pri ktorej sa držiteľ z objektívne existujúcich dôvodov domnieva, že právny úkon (v danom prípade dohoda spoluvlastníkov o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva) bol učený (vznikol), hoc tomu tak nebolo (nezohľadňuje sa jeho neznalosť, nevedomosť a pod.). V danom prípade sa navrhovateľka, jej právni predchodcovia a ani iní spoluvlastníci pozemkovoknižných parciel č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10/1, 10/2, 11, 12, 13 a 14 nemohli z objektívnych dôvodov domnievať, že existuje právny titul k jednotlivým pozemkom vzniknutých tvrdeným zrušením a vyporiadaním podielového spoluvlastníctva, keď návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva zo dňa 21. 04. 1951 nebol prijatý podielovými spoluvlastníkmi predmetných pozemkovoknižných parciel a existencia dohody o zrušení a vyporiadaní spoluvlastníctva nevyplýva ani zo zápisnice z 22. 04. 1951. Jej obsahom mohla byť aj podľa odvolacieho súdu len dohoda spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou, keď si vymedzili časti pozemkov, ktoré budú užívať jednotlivé rodiny (I., T.M., Y), pričom nebola podpísaná (alebo dodatočne schválená) všetkými podielovými spoluvlastníkmi pozemkovoknižných parciel č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10/1, 10/2, 11, 12, 13 a 14 (bola podpísaná len C. I., Ž. I., S. J. a I. T.). K dohode podielových spoluvlastníkov uvedených pozemkovoknižných parciel o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva nedošlo, preto vzhľadom na znenie vtedajších (aj súčasných) právnych predpisov sa žiaden z podielových spoluvlastníkov nemohol z objektívne posudzovaného hľadiska domnievať, že právny úkon zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva vznikol. Ak sa aj niektorý z nich domnieval, že právny úkon vznikol, bolo to aj podľa odvolacieho súdu zapríčinené len právnym omylom, ktorý nie je ospravedliteľný. Aj keď sa rodina I. (C., D., E.) chopila držby vyčlenených pozemkov, nešlo o držbu oprávnenú. Navrhovateľka nepreukázala ani dohodu C., D. a E. I. o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k bodmi EFGCBA vyčlenenému pozemku. Z ňou predložených dokladov súd prvej inštancie správne ustálil, že bratia I. si vzájomne dohodli spôsob užívania nehnuteľností (mal ich užívať len C. I.), prípadne sa vzájomne splnomocnili na konanie ohľadne pozemkov. Pokiaľ navrhovateľka tvrdila prevody nehnuteľností z C. I. na C. C. a z C. C. na navrhovateľku, tieto neboli osvedčené, nakoľko navrhovateľka tvrdila len uzatvorenie ústnej darovacej zmluvy medzi C. I. a C. C. a ústnej darovacej zmluvy medzi C. C.Á. a navrhovateľkou. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe ak sa niekto uchopí držby nehnuteľnosti na základe ústnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti, i keď podľa zákona musí mať písomnú formu, nemôže byť s ohľadom na všetky okolnosti dobromyseľný, že je vlastníkom veci (sp. zn. 4Cdo/361/2012 uvedené v zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR pod číslom R 74/2015). Odvolací súd nepovažoval za opodstatnenú odvoláciu námietku žalobkyne, že uvedený názor najvyššieho súdu bol prekonaný nálezom ÚS SR sp. zn. II. ÚS 484/2015 a uznesením NS SR sp. zn. 5Cdo/210/2019 zo dňa 12.08.2021, nakoľko uvedené rozhodnutia sa týkali iných okolností a vychádzali z iného skutkového základu ako v prejednávanej veci. Z týchto dôvodov odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1, 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) potvrdil ako vecne správne. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 52 CMP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala navrhovateľka dovolanie. Porušenie svojho práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP] videla v nedostatočnom odôvodnení uznesenia odvolacieho súdu, ktorý sa nevyrovnal s jej argumentáciou uvádzanou v odvolaní smerujúcou predovšetkým k

nesprávne posúdeniu veci a k nesprávnosti skutkových zistení. V prípade dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP navrhovateľka (ďalej aj „dovolaateľka“) poukázala na dva protichodné právne názory panujúce v prípade oprávnenej držby. Prvý z nich akcentuje fakticitu a pocit neškodnosti a vychádza z dobového stanoviska najvyššieho súdu sp. zn. Cpj 51/84 (R 45/86). Uvedený výklad považuje za ústavne konformný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (nález sp. zn. II. ÚS 484/2015) a rovnaký záver prijal aj najvyšší súd v uznesení sp. zn. 5Cdo/210/2019 a v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/56/2003. Z predložených dôkazov vyplýva, že každá skupina majiteľov (I., T., J.) dostáva svoju kompetenciu v jednom kuse a zápisnicou z 22. 04. 1951 každá skupina majiteľov potvrdila dohodu o rozdelení pozemkov v zmysle nákresu, za ktorý C. I. uhradil poplatok. Uvedené právne úkony všetci spoluvlastníci rešpektovali a svoje vlastnícke právo k reálne vyčlenenému pozemku aj uskutočňovali. T.J.W. a Y.Q. si svoje vlastníctvo majetkovoprávne vysporiadali vydržaním vo forme notárskej zápisnice, k čomu navrhovateľka resp. jej právni predchodcovia poskytli súčinnosť. Tvrdila, že jej právni predchodcovia aj ona samotná nadobudli vlastníctvo v súlade s dobrými mravmi. Podieloví spoluvlastníci pôvodných pozemkníkových parciel dohodu o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva považovali za platnú resp. dodatočne ju schválili, postupovali teda s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti prípadu od každého požadovať. Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 5Cdo/30/2010 uviedol, že v prípade zmluvy neplatnej pre vadu, o ktorej nemohol nadobúdateľ pri zachovaní obvyklej opatrnosti vedieť, alebo ak tu výnimočne titul nie je a nadobúdateľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že tu titul je, stane sa oprávneným držiteľom veci a pri splnení ďalších podmienok ju vydrží. Vydržanie hojí najmä vady alebo nedostatok nadobúdacieho titulu a jeho účelom je uviesť do súladu faktický dlhodobý stav so stavom právnym. Dovolaateľka zdôraznila, že nie je podstatné, či išlo o platný alebo neplatný právny úkon (R 44/1996), ale to, či ona a jej právni predchodcovia v dobrej viere vychádzali z dohody o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva a svoje právo realizovali, o čom svedčí následná dohoda medzi súrodencami I.Í.Q.. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/287/2006 uviedol, že v prípade oprávnenej držby stačí i domnelý právny dôvod.

4. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 2 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie a na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

7. Dovolaateľka vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP namietla nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu. Dovolací súd zdôrazňuje, že podľa jeho konštantnej judikatúry nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP paušálne tvrdenie o nedostatočne zistenom skutkovom stave, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad v uznesení sp.

zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

8. K námietkam dovolateľky týkajúcim sa nedostatočného odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že k naplneniu práva strany sporu na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia dochádza tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle. Povinnosťou súdu je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť, teda prijateľnosť, racionálnosť a presvedčivosť jeho skutkových aj právnych záverov pre širšiu právnickú aj laickú verejnosť. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko, Hiro Balani c. Španielsko, Georgiadis c. Grécko, Higgins c. Francúzsko).

9. Z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 245/2022 zo dňa 20. septembra 2022 vyplýva, že zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 336/2019).

10. Dovolací súd odôvodnenia uznesení súdov nižších inštancií (tvoriacich kompletizujúcu jednotu) považuje za dostatočné a nevybočujúce z limitov spravodlivého procesu. Súdy svoje skutkové závery aj právne názory zrozumiteľne odôvodnili, ich úvahy sú konzistentné a spätne preskúmateľné. Dovoláním napadnuté uznesenie z hľadiska odôvodnenia spĺňa atribúty zásad spravodlivého konania. Podľa § 234 ods. 2 CSP v písomnom vyhotovení uznesenia sa uvedie označenie súdu, ktorý ho vydal, označenie strán a ich zástupcov, označenie prejednávaného sporu, výrok, stručné odôvodnenie, poučenie o odvolaní a deň a miesto vydania uznesenia. Dovolací súd konštatuje, že súdy nižších inštancií jasne a výstižne vysvetlili, ako posúdili podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považovali za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili a ako vec právne posúdili, odkázali na ustálenú rozhodovaciu prax dbajúc na to, aby odôvodnenie bolo presvedčivé. Dostatočne sa vysporiadali aj s relevantnou argumentáciou dovolateľky, ktorá teda dostala odpoveď na svoje zásadné námietky. Napokon, v dovolaní dovolateľka ani neuviedla jej konkrétnu argumentáciu, s ktorou by sa súdy nevysporiadali, polemizuje len so závermi, ku ktorým dospeli.

11. Keďže konanie pred súdom prvej inštancie ani konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľkou namietanou vadou zmätočnosti vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP, dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

12. Dovolateľka tvrdila existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

13. Charakteristickým znakom otázky relevantnej z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je, že musí ísť o otázku právnu (nie skutkovú), ktorú odvolací súd riešil (t. j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve takéto riešenie) a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním.

14. Dovolací súd aplikujúc ustanovenie § 124 CSP posudzoval dovolanie podľa jeho obsahu a v snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 15/2021 z 25. mája 2021 alebo jeho nález sp. zn. I. ÚS 336/2019 z 09. júna 2020) dospel k záveru, že v súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka namietala nesprávny právny záver odvolacieho súdu o nedostatku dobromyseľnosti pri držbe nehnuteľností, keď tvrdené dohody o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva a darovacie zmluvy týkajúce sa sporných nehnuteľností neboli urobené v písomnej forme. Dovolateľka poukázala na viaceré dovolacie rozhodnutia najvyššieho súdu [3Cdo/117/1994 (R 44/96), 1Cdo/56/2003, 5Cdo/30/2010, 5Cdo/210/2019] a na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 484/2015.

15. Držba je historicky chápaná ako faktický stav, ktorý spočíva vo vykonávaní faktickej reálnej moci nad vecou s úmyslom mať vec pre seba. Držba preto predpokladá existenciu dvoch zložiek. Prvou je corpus possessionis, ako faktická moc nad vecou, ku ktorej musí pristúpiť animus possidendi, ktorá vyjadruje vôľu držiteľa mať vec (právo) pre seba a nakladať s ňou ako s vlastnou.

16. Najvyšší súd vo svojej staršej judikatúre (rozsudok z 28. februára 1995 sp. zn. 3Cdo/117/94 publikovaný pod č. R 44/96) rozlišoval medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby, keď nadviazal na skoršiu judikatúru (R 45/1986, Zb. rozh. č. 45, zoš. 9-10/1986, str. 193) podľa ktorej „na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude treba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia - riadny prechod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiacie o poctivosti nadobudnutia, v tom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby“. Podľa právnej vety judikátu č. R 44/96 „neplatnosť právneho úkonu o prevode vlastníctva nie je okolnosťou vylučujúcou nadobudnutie vlastníctva vydržaním“. Najvyšší súd v okolnostiach danej veci uviedol, že „k oprávnenej držbe došlo až po dohode o kúpe, o ktorej súdy nemali pochybnosti. Skutočnosť, že nedošlo k perfektnej, teda k platnej kúpnej zmluve, na posudzovanie oprávnenosti tejto držby to nemalo podstatný vplyv. Platnosť nadobúdacieho právneho titulu je rozhodujúca len pri prevode vlastníctva na základe právneho úkonu. O takúto formu nadobudnutia vlastníctva v prejednávanej veci však nešlo, ako na to správne poukázal už odvolací súd, ale nadobúdajúcim titulom bolo vydržanie“. Obdobne podľa stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SSR z 30. 03. 1983 Cpj 69/82 uverejneného vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR č. 5/1983, ako aj v Zborníku III, s. 164 ústne dohodnuté zmluvy (kúpne, darovacie, zámenné) nemohli byť základom pre prevod vlastníckeho práva, „mohli byť však základom dobromyseľnosti nadobúdateľa o nadobudnutí nehnuteľnosti“ vydržaním. Rovnaký záver sa po znovuzavedení inštitútu vydržania (v roku 1982) prijímal aj v právnickej spisbe, podľa ktorej nebolo rozhodné, či existuje aj platný právny titul nadobudnutia (Jehlička, O. In Češka, Z. a kol. Občianský zákoník. Komentár. Díl I. Praha: Panorama, 1987, s. 416), resp. podľa ktorej právny omyl nemusí byť prekážkou dobromyseľnosti držiteľa (Bičovský, J. - Holub, M. Občianský zákoník a predpisy souvisící I. Praha: Panorama, 1984, s. 181). Prístup, ktorý umožňoval vydržať nehnuteľnosť aj v prípade, ak držiteľ nadobudol jej držbu len na základe ústnej kúpnej zmluvy bol na našom území konzistentne zastávaný od čias uhorského obyčajového práva, cez úpravu Občianskeho zákonníka z roku 1950 (s definíciou oprávnenej držby zhodujúcou sa s tou dnešnou), cez obdobie po znovuzavedení inštitútu vydržania, až do obdobia okolo roku 2010.

17. V rozsudku sp. zn. 1Cdo/56/2003 dovolací súd riešil otázku existencie naliehavého právneho záujmu na určení vlastníckeho práva. V tejto súvislosti v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že „Posúdenie, či je držiteľ v dobrej viere alebo nie je, je treba vždy hodnotiť objektívne a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) samého účastníka, a vždy treba brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú možno s vzhľadom na okolnosti a povahu daného prípadu od každého požadovať, nemal, resp. nemohol mať po celú vydržačiu dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu vec alebo právo patrí. dobrá viera zaniká v okamžiku, kedy sa držiteľ zoznámil so skutočnosťami,

ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosť o tom, že mu vec právom patrí. Na tom nič nemení skutočnosť, že držiteľ bude v tomto prípade naďalej subjektívne v dobrej viere. Dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať aj k okolnostiam, za ktorých vôbec mohlo vecné právo vzniknúť, teda aj k právnomu dôvodu (titulu), ktorý by mohol mať za následok vznik práva.“

18. V uznesení sp. zn. 5Cdo/30/2010 najvyšší súd v konaní o určenie vlastníckeho práva uviedol, že „Ustanovenie § 134 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka upravuje vydržanie ako osobitný originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva. Ide o nadobudnutie vlastníckeho práva na základe inej skutočnosti ustanovenej zákonom. Vydržanie vlastníckeho práva je jeho nadobudnutie v dôsledku kvalifikovanej držby veci, vykonávanej po zákonom stanovenú dobu. Funkciou vydržania je umožniť nadobudnutie vlastníctva držiteľovi, ktorý vec dlhodobo ovláda v dobrej viere, že je jej vlastníkom, pričom táto dobrá viera (dobromyseľnosť) je podľa platnej úpravy daná „so zreteľom na všetky okolnosti“. Opakom ovládania veci držiteľom je nečinnosť vlastníka. Vydržanie tak hojí najmä vady alebo nedostatok nadobúdacieho titulu. V prípade, že zmluva je neplatná pre vadu, o ktorej nemohol nadobúdateľ pri zachovaní obvyklej opatrnosti vedieť, alebo ak tu výnimočne titul vôbec nie je a nadobúdateľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že tu titul je, stane sa nadobúdateľ veci jej oprávneným držiteľom a pri splnení ďalších podmienok ju vydrží. Účelom vydržania je uviesť do súladu dlhodobý faktický stav so stavom právnym.“

19. Súčasná súdna prax (dovolacieho i ústavného súdu) sa v súvislosti s interpretáciou § 134 ods. 1 v spojení s § 130 ods. 1 OZ, t. j. s otázkou, či môžu byť splnené podmienky vydržania nehnuteľnosti (aj) bez existencie písomného nadobúdacieho úkonu viacerými rozhodnutiami vrátila k právnym záverom staršej judikatúry.

20. V uznesení z 12. augusta 2021 sp. zn. 5Cdo/210/2019 najvyšší súd k nastolenej dovolacej otázke - či môže fyzická osoba splniť podmienku oprávnenej držby, ktorej základom je dobromyseľnosť, keď jej nesvedčí žiadny nadobúdaci titul - najskôr poukázal na názor vyslovený nižšími súdmi, ktoré „zdôraznili, že vedomosť právneho predchodcu žalovanej o tom, že mu boli vrátené sporné nehnuteľnosti, pri posudzovaní nadobudnutia vlastníctva vydržaním sporných nehnuteľností na rozdiel od preukazovania vlastníctva, nie je treba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia, v čom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby“. Následne tiež uviedol, že „posúdenie toho, či držiteľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí, nemôže vychádzať len z posúdenia subjektívnych predstáv držiteľa. Dobromyseľnosť držiteľa musí byť posudzovaná aj z objektívneho hľadiska, t. j., či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu na každom subjekte požadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti, že užíva nehnuteľnosti, ktorých vlastníctvo nenadobudol. Oprávnená držba sa nemusí nevyhnutne opierať o existujúci právny dôvod, stačí ak tu bol i domnelý právny dôvod (titulus putativus), teda ide o to, aby držiteľ bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu taký právny titul svedčí (rozhodnutie najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/287/2006). Pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ objektívne mohol byť presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie. (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018).“ Uvedené právne závery zopakoval najvyšší súd tiež napr. v uznesení z 30. mája 2022 sp. zn. 2Cdo/190/2020 a v uznesení z 30. mája 2022 sp. zn. 2Cdo/201/2020.

21. V náleze zo 14. novembra 2018 sp. zn. II. ÚS 484/2015 (publikovanom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 48/2018) ústavný súd po podaní historického exkurzu právneho inštitútu oprávnenej držby, kritike nedostatočného zdôvodnenia zmeny (novšej) judikatúry a konštatovaní ústavnej konformity staršej judikatúry považoval za podstatné uviesť, že pri poskytovaní súdnej ochrany v súvislosti s nadobúdaním vlastníckeho práva vydržaním treba za podstatu a zmysel základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny,

základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru považovať taký výklad § 134 Občianskeho zákonníka, ktorý podporuje zákonnú intenciu uviesť do súladu dlhodobý faktický stav nepretržitej držby oprávneným držiteľom (ktorý je po stanovenú dobu objektívne presvedčený o svojom domnelom vlastníckom práve) so stavom vlastníckym. A contrario, výklad, ktorý túto možnosť vylučuje, resp. ju obmedzuje podstatným spôsobom, nemôže byť považovaný za ústavne konformný ... taký výklad § 134 v spojení s § 130 Občianskeho zákonníka, ktorý vo svojich dôsledkoch v značnom rozsahu a podstatným spôsobom vylučuje možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva k pozemku vydržaním, treba považovať jednoznačne za neprípustne reštriktívny, nerešpektujúci podstatu a zmysel zákonného inštitútu vydržania, a teda za ústavne neakceptovateľný ... pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ mohol byť objektívne presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie“.

22. Dovolací súd dopĺňa, že v náleze z 24. novembra 2022 sp. zn. III. ÚS 468/2022 sa ústavný súd k vyššie uvedenému právnomu názoru vyslovenému vo veci sp. zn. II. ÚS 484/2015 explicitne znova prihlásil.

23. Veľký senát najvyššieho súdu v medzčasom (13. mája 2024) v prijatom rozhodnutí sp. zn. 1VCdo/1/2024 pri interpretácii ustanovení § 129 ods. 1, § 130 ods. 1 a § 134 ods. 1 OZ dospel k záveru, že „Právny titul je len jedným z dôkazov preukazujúcich dobromyseľnosť držiteľa a oprávnenosť držby, preto jeho nedostatok pre účely vydržania sám o sebe nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby. Rozhodujúcim vždy bude, či držiteľ konal poctivo, teda napr. či za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie.“

24. V posudzovanom spore súdy nižších inštancií konštatovali, že žalobkyňa ani iní spoluvlastníci pozemkovoknižných parciel č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10/1, 10/2, 11, 12, 13 a 14 sa objektívne nemohli domnievať, že existuje právny titul k jednotlivým pozemkom vzniknutým tvrdeným zrušením a vyporiadaním podielového spoluvlastníctva. Žalobkyňou označenú dohodu o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva z 21. apríla 1951 považovali za návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, ktorý nebol prijatý podielovými spoluvlastníkmi pozemkovoknižných parciel a uviedli, že existencia dohody o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva nevyplýva ani zo zápisnice z 22. 04. 1951, ktorú vyhodnotili ako dohodu spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou v podobe vymedzenia časti pozemkov, ktoré budú užívať jednotlivé rodiny (I., T., Y), nepodpísanú všetkými podielovými spoluvlastníkmi pozemkovoknižných parciel. Nedostatok písomnej formy nadobúdacieho titulu odvolací súd konštatoval aj vo vzťahu k dohode súrodencov C., D. a E. I. o následnom zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k bodmi EFGCBA vyčlenenému pozemku a prevodom nehnuteľností z C. I. na C. C.T. a z C. C. na navrhovateľku ústnymi darovacími zmluvami so záverom o nedostatku dobromyseľnosti nadobúdateľov.

25. Vychádzajúc z argumentácie okresného aj odvolacieho súdu a zhora uvedenej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu (vrátane rozhodnutia veľkého senátu sp. zn. 1VCdo/1/2024, hoci vydaného až po rozhodnutiach súdov nižších inštancií) dospel dovolací súd k záveru, že pri riešení dovolateľkou nastolenej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

26. Vzhľadom na zhora uvedené dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu (§ 449 ods. 1 CSP) a vec tomuto vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

27. V prípade, keď dovolací súd zruší rozhodnutie a vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.